

PIOTR HOROSZ

<https://doi.org/10.33995/wu2026.2.5>

date of receipt: 27.02.2026

date of acceptance: 22.06.2026

Zakres odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka masy upadłości a obowiązek ubezpieczenia

Artykuł omawia wybrane zagadnienia dotyczące odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka masy upadłości za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem tej funkcji w postępowaniu upadłościowym, w kontekście nałożenia przez ustawodawcę na syndyka obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Autor na wstępie sygnalizuje cel postępowania upadłościowego, rolę pełnioną przez syndyka masy upadłości, jak również przesłanki jego ustanowienia. Następnie koncentruje się na wskazaniu i analizie zakresu odpowiedzialności syndyka, która może obejmować nie tylko szkodę wyrządzoną upadłemu bądź jego wierzycielom, ale także osobom trzecim. Dokonując podsumowania prowadzonych rozważań, autor wskazuje, że zakres obowiązków i potencjalnej odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka masy upadłości w pełni uzasadnia obligatoryjność posiadania przez niego ubezpieczenia OC.

Słowa kluczowe: syndyk masy upadłości, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej, postępowanie upadłościowe

Publikacja finansowana przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie w ramach programu Wsparcie aktywności konferencyjnej – WAK-2025

Wprowadzenie

Jednym z podstawowych problemów, z którymi borykają się uczestnicy obrotu gospodarczego, jest sytuacja nieregulowania bądź nieterminowego regulowania przez dłużników ich zobowiązań.

Sądowe dochodzenie roszczeń przez wierzycieli z reguły dokonywane jest na drodze egzekucji indywidualnej (określanej również jako singularna¹), skierowanej do określonych składników majątku dłużnika. Taki sposób dochodzenia roszczeń może się jednak okazać nieskuteczny w sytuacji, gdy dłużnik jest niewypłacalny, a więc utracił zdolność do regulowania swoich zobowiązań². Egzekucja singularna mogłaby bowiem wówczas prowadzić do nierównomiernego zaspokojenia jedynie części wierzycieli takiego dłużnika, kosztem pozostałych – zwłaszcza tych, których wierzytelności nie są jeszcze wymagalne. Dlatego też w przypadku niewypłacalnych dłużników – w szczególności przedsiębiorców³ – ustawodawca wprowadza postępowanie upadłościowe, stanowiące specjalny rodzaj sądowego postępowania cywilnego, zmierzające do równomiernego zaspokojenia w maksymalnym stopniu ogółu wierzycieli z całego majątku takiego dłużnika⁴ (czyli *upadłego*), w związku z czym może być ono postrzegane jako egzekucja uniwersalna (generalna)⁵. Zmierza ono zasadniczo do spieniężenia całości majątku upadłego, w celu uzyskania funduszy służących zaspokojeniu ogółu wierzycieli upadłego, według zasad określonych przez ustawodawcę w przepisach regulującej obecnie to postępowania ustawy Prawo upadłościowe⁶.

Z dniem ogłoszenia upadłości majątek niewypłacalnego dłużnika staje się tzw. masą upadłości (art. 61 p.u.), w skład której, w myśl art. 62 p.u., wchodzi majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości, a także nabyty przez niego w toku postępowania upadłościowego⁷. Ogłoszenie upadłości nie ma wprawdzie wpływu na zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych upadłego, lecz z dniem jej ogłoszenia traci on *ex lege* prawo zarządu majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości oraz możliwość korzystania z niego i rozporządzania nim (art. 75 ust. 1 p.u.), choć pozostaje nadal formalnie jego właścicielem⁸. Czynności te w toku postępowania upadłościowego wykonuje powołany w tym celu przez sąd syndyk masy upadłości. Pozbawienie

1. Zob. m.in. S. Gurgul, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, CH Beck, Warszawa 2010, s. 6; R. Adamus, *Upadłość a hipoteka na mieniu upadłego*, LexisNexis, Warszawa 2010, s. 114.
2. W pewnym uproszczeniu niewypłacalność oznacza, że majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie w całości wszystkich jego wierzycieli – zob. przykładowo P. Janda, *Sposoby zaspokajania roszczeń w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 17.
3. Tradycyjnie postępowanie upadłościowe prowadzone było w stosunku do niewypłacalnych przedsiębiorców, natomiast upadłość konsumencka wprowadzona została do polskiego prawa jako odrębne postępowanie upadłościowe dopiero w 2009 r., jest zatem konstrukcją relatywnie niedawną, znacznie odbiegającą od typowego postępowania upadłościowego, określanego obecnie jako ogólne postępowanie upadłościowe. Zawarte w niniejszym artykule rozważania, zwłaszcza dotyczące celu upadłości i zasad postępowania, odnoszą się będą do ogólnego postępowania upadłościowego, ukształtowanego jako egzekucja generalna.
4. Zob. przykładowo P. Janda, *Zaspokojenie roszczeń wierzycieli jako cel postępowania upadłościowego*, „Państwo i Prawo” 2005, nr 10, s. 63 i nast.; P. Gil, *Związki postępowania cywilnego i upadłościowego*, Currenda, Sopot 2025, s. 21–22; P. Horosz, *Prawo upadłościowe i prawo restrukturyzacyjne – zarys wykładu*, CH Beck, Warszawa 2023, s. 4–5. Por. także zachowujące aktualność postanowienie SN z dnia 26 sierpnia 1999 r., sygn. III CKN 24/99, „OSNC” 2000, nr 3, poz. 54, w którym stwierdza się m.in. iż „jednym z celów ogłoszenia upadłości jest zapobieżenie dowolnemu i wybiórczemu spłaceniu przez dłużnika wybranych wierzycieli kosztem pozostałych”.
5. Zob. m.in. S. Gurgul, *Prawo upadłościowe*..., s. 6; R. Adamus, *Prawo upadłościowe. Komentarz*, CH Beck, Warszawa 2016, s. 7.
6. Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz.U. z 2026 r. poz. 913; dalej: p.u.).
7. Więcej odnośnie pojęcia i składu masy upadłości por. m.in. B. Sierakowski, *Zobowiązania masy upadłości*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 111–126; P. Horosz, *Prawo upadłościowe*..., s. 86–94.
8. Zob. m.in. S. Gurgul, *Prawo upadłościowe*..., s. 273, B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 122.

upadłego prawa zarządu mieniem wchodzącym w skład masy upadłości i przejęcie zarządu przez syndyka ma ułatwić osiągnięcie zasadniczego celu postępowania upadłościowego, czyli jak najpełniejszego zaspokojenia ogółu wierzycieli z sum uzyskanych z dokonywanej przez syndyka likwidacji masy upadłości, poprzez jej zabezpieczenie przed nieuzasadnionym uszczupleniem, głównie wskutek działań samego upadłego⁹.

Nie wykonując jednak właściwie swoich obowiązków w postępowaniu upadłościowym – zwłaszcza w zakresie zarządu majątkiem upadłego i likwidacji masy upadłości¹⁰ – syndyk również może wyrządzić szkodę, zarówno upadłemu, jak i jego wierzycielom, a nawet osobom trzecim¹¹. Ponosi on wówczas odpowiedzialność cywilnoprawną, w myśl art. 160 ust. 3 p.u., zgodnie z którym: „Syndyk odpowiada za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków”.

Zwraca uwagę szeroki zakres owej odpowiedzialności, w sensie zarówno wielości potencjalnych zdarzeń prawnych i faktycznych, mogących nią skutkować, jak i wielości podmiotów, wobec których odpowiedzialność może być przez syndyka ponoszona. Trzeba także wziąć pod uwagę potencjalnie znaczny rozmiar możliwej do wyrządzenia przez syndyka szkody, a co za tym idzie – niebagatelną wielkość ewentualnego odszkodowania. Uwzględniając te okoliczności, ustawodawca nakłada na osobę powołaną do pełnienia funkcji syndyka w danym postępowaniu upadłościowym obowiązek ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej i złożenia dokumentu potwierdzającego zawarcie stosownej umowy do akt postępowania.

Ze względu na szeroki zakres ewentualnej odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka autor chciałby postawić tezę, że wprowadzone przez prawodawcę rozwiązania, polegające na obligatoryjności zawarcia umowy ubezpieczenia OC, uznać należy za optymalne i należyte uwzględniające charakter i zakres odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka za szkodę wyrządzoną przez niego w związku z pełnieniem funkcji w postępowaniu upadłościowym. Uzasadniając to stanowisko, autor rozpatruje problem charakteru i zakresu odpowiedzialności syndyka, a także samoistności jej podstawy prawnej w kontekście jego funkcji oraz zakresu obowiązków w postępowaniu upadłościowym. W tym celu stara się odpowiedzieć na pytania badawcze dotyczące nie tylko samego charakteru odpowiedzialności syndyka (jako odpowiedzialności kontraktowej bądź deliktowej), ale również adekwatności jej zakresu do charakteru funkcji i zakresu obowiązków syndyka, a także celowości i skuteczności obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej syndyka.

Ponieważ zakres odpowiedzialności syndyka jest powiązany z jego obowiązkami, wynikającymi z przepisów ustawy Prawo upadłościowe, konieczne jest także ich przedstawienie, na tle ogólnych zasad postępowania upadłościowego, którym czynności syndyka winny być podporządkowane. Zagadnienie odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka zostanie zatem przedstawione poprzez odniesienie jej zakresu do zakresu jego ustawowych obowiązków, a następnie – kwestii obligatoryjności zawarcia przez syndyka umowy ubezpieczenia. Rozważania zamyka podsumowanie, zawierające również wnioski *de lege ferenda*.

9. P. Horosz, *Prawo upadłościowe*..., s. 92–93.

10. Zob. P. Gil, *Związki postępowania*..., s. 65.

11. I. Gil, *Status syndyka w postępowaniu cywilnym i realizacja przez syndyka uprawnień prawnoprocesowych w sprawach dotyczących masy upadłości*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2023, nr 1(58), s. 189. Por. także B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 405.

1. Zadania i kompetencje syndyka w postępowaniu upadłościowym

Osoba pełniąca funkcję syndyka w postępowaniu upadłościowym wyznaczana jest przez sąd upadłościowy w postanowieniu o otwarciu danego postępowania. Musi ona spełniać wymogi określone w art. 157 p.u., w myśl którego syndykiem może być osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych i licencję doradcy restrukturyzacyjnego oraz mająca konto doradcy restrukturyzacyjnego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (ust. 1). Może być nim także spółka handlowa, której wspólnicy ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem albo członkowie zarządu reprezentujący spółkę posiadają licencję doradcy restrukturyzacyjnego i która ma konto doradcy restrukturyzacyjnego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (ust. 2 i 2a)¹². Z wyżej przywołanych przepisów wynika, że możliwość powołania do pełnienia funkcji syndyka uzależniona jest od posiadania przez daną osobę licencji doradcy restrukturyzacyjnego. Syndyk podlega zatem również regulacjom zawartym w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 roku o licencji doradcy restrukturyzacyjnego¹³, oraz wydanym do niej aktom wykonawczym – wśród których, w kontekście tematu niniejszego artykułu, przywołać należy zwłaszcza rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2019 roku w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej osoby posiadającej licencję doradcy restrukturyzacyjnego oraz spółki handlowej, pełniących funkcję w postępowaniu restrukturyzacyjnym, upadłościowym lub egzekucyjnym¹⁴.

Zakres odpowiedzialności cywilnej syndyka związany jest z zadaniami pełnionymi przez niego w postępowaniu upadłościowym, w którym syndyk wykonuje czynności określone w przepisach p.u. Powinny być one podporządkowane podstawowemu celowi postępowania upadłościowego, wyrażonemu przez wynikającą z art. 2 ust. 1 p.u. tzw. zasadę optymalizacji, zgodnie z którą majątek upadłego powinien zostać w toku postępowania upadłościowego wykorzystany w sposób optymalny dla zaspokojenia jego wierzycieli w jak najwyższym stopniu¹⁵. Zasada optymalizacji wyznacza kierunek i cel podejmowanych przez syndyka w postępowaniu upadłościowym czynności, które muszą być nakierowane na takie zarządzanie masą upadłości oraz jej likwidację, by umożliwić zaspokojenie wierzycieli upadłego w jak najwyższym stopniu¹⁶.

W kontekście realizacji tej zasady przez syndyka, a także oceny, czy należycie wykonuje on swoje obowiązki w postępowaniu upadłościowym, przywołać należy zwłaszcza art. 179 p.u., zgodnie z którym „Syndyk jest obowiązany podejmować działania z należytą starannością, w sposób umożliwiający optymalne wykorzystanie majątku upadłego w celu zaspokojenia wierzycieli w jak

12. Nadmienić należy, że w art. 157a ust. 1 p.u. ustawodawca wprowadza szereg wyłączeń o charakterze podmiotowym, uniemożliwiających pełnienie funkcji syndyka w konkretnych postępowaniach upadłościowych przez osoby pozostające w określonych tam relacjach osobistych, finansowych bądź organizacyjnych z samym upadłym lub jego wierzycielami.

13. Tekst jedn. Dz. U. 2022, poz. 1007; dalej: u.d.l.

14. Dz.U. 2019, poz. 2527.

15. Zob. m.in. A. Hrycaj, *Syndyk masy upadłości*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Komunikacji i Zarządzania, Poznań 2006, s. 21; A. Hrycaj, [w:] A. Hrycaj, P. Filipiak, B. Sierakowski, J. Rak, *Postępowanie upadłościowe w praktyce sądów powszechnych*, Wydawnictwo Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2023, s. 23; P. Janda, *Zasady procesowe w postępowaniu upadłościowym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2026, s. 211.

16. Zob. także P. Horosz, *Prawo upadłościowe*..., s. 27–28.

najwyższym stopniu, w szczególności przez minimalizację kosztów postępowania”. Przepis ten, jak celnie wskazuje Rafał Adamus, „określa paradygmat zachowania syndyka masy upadłości”¹⁷. Jeżeli w wyniku działań syndyka – na przykład polegających na niepotrzebnym przewlekaniu postępowania upadłościowego i tym samym niecelowym zwiększaniu jego kosztów – majątek upadłego nie został wykorzystany w sposób optymalny, a więc wierzyciele upadłego zostali zaspokojeni w mniejszym stopniu, niż nastąpiłoby to, gdyby syndyk dochował należytej staranności, skutkiem jest powstanie po jego stronie odpowiedzialności cywilnoprawnej.

Obok zasady optymalizacji drugą podstawową regułą określającą obowiązujący model postępowania upadłościowego stanowi zasada dominacji grupowego interesu wierzycieli¹⁸ (nazywana także niekiedy zasadą nadrzędności wspólnego interesu wierzycieli¹⁹). Oznacza ona, że interesy poszczególnych wierzycieli upadłego zostają w postępowaniu upadłościowym podporządkowane zobiektywizowanemu, wspólnemu interesowi jego wierzycieli²⁰. W sytuacji zatem zarysowania się w toku postępowania upadłościowego konfliktu pomiędzy partykularnymi interesami poszczególnych wierzycieli a interesami ogółu, właściwa realizacja celu postępowania upadłościowego wymaga uwzględnienia w pierwszej kolejności interesu grupowego – często kosztem ograniczenia indywidualnych uprawnień wierzycieli upadłego²¹. Zasada ta ma istotne znaczenie dla wyznaczenia zakresu odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka. W toku postępowania upadłościowego niejednokrotnie mogą bowiem wystąpić sytuacje, gdy jego czynności są wprawdzie niekorzystne dla konkretnego wierzyciela, lecz korzystne z punktu widzenia interesu ogółu wierzycieli. W takiej sytuacji syndyk nie powinien ponosić odpowiedzialności, nawet gdyby jego czynności spowodowały powstanie szkody u któregoś z wierzycieli, jeżeli znajdują one oparcie w zasadzie dominacji grupowego interesu wierzycieli upadłego.

Do podstawowych zadań syndyka w postępowaniu upadłościowym należą, jak zaznaczono, sprawowanie zarządu majątkiem tworzącym masę upadłości²² oraz likwidacja (spieniężenie) tego majątku²³, celem uzyskania funduszków masy upadłości podlegających podziałowi pomiędzy wierzycieli upadłego. Zadania te zostały wyraźnie wskazane w art. 173 p.u., zgodnie z którym syndyk niezwłocznie obejmuje majątek upadłego, zarządza nim, zabezpiecza przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabránieniem przez osoby postronne oraz przystępuje do jego likwidacji. Dokonuje on także ustalenia składu masy upadłości na dzień ogłoszenia upadłości. Jak słusznie wskazuje Bartosz Sierakowski: „Sprawne ustalenie składników masy i niezwłoczne przystąpienie do ich likwidacji ma kluczowe znaczenie dla poziomu zaspokojenia wierzycieli i wysokości kosztów postępowania

17. R. Adamus, *Prawo upadłościowe* ..., s. 537.

18. Zob. przykładowo K. Flaga-Gieruszyńska, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, CH Beck, Warszawa 2005, s. 13 i nast. Por. także P. Gil, *Związki postępowania* ..., s. 19. W literaturze funkcjonują również bardziej rozbudowane katalogi zasad postępowania upadłościowego i naprawczego – przykładowo por. I. Gil, [w:] E. Marszałkowska-Knieć, I. Gil, *Postępowanie w sprawach upadłościowych i rejestrowych*, Warszawa 2011, Wolters Kluwer, s. 22 i nast.

19. Zob. A. Hrycaj, *Syndyk* ..., s. 21. Zob. także K. Flaga-Gieruszyńska, *Prawo upadłościowe* ..., s. 1.

20. Zob. także A. Hrycaj, *Syndyk* ..., s. 21; A. Hrycaj, [w:] *Postępowanie upadłościowe* ..., s. 23.

21. A. Hrycaj, [w:] *Postępowanie upadłościowe* ..., s. 51; por. także K. Flaga-Gieruszyńska, *Prawo upadłościowe* ..., s. 15; P. Horosz, *Prawo upadłościowe* ..., s. 29.

22. Zob. także B. Sierakowski, *Zobowiązania masy* ..., s. 198.

23. Zob. P. Gil, *Związki postępowania* ..., s. 65; B. Sierakowski, *Zobowiązania masy* ..., s. 200.

upadłościowego”²⁴. Opieszałość syndyka, powodująca nadmierny wzrost kosztów postępowania i tym samym uszczuplenie kwoty przeznaczonej na zaspokojenie wierzycieli upadłego, stanowi zatem niewłaściwe wykonywanie przez niego obowiązków, skutkujące powstaniem odpowiedzialności za wyrządzoną w ten sposób szkodę. Obowiązkiem syndyka, wynikającym z wyżej przywołanego art. 179 p.u., jest bowiem minimalizacja kosztów postępowania²⁵.

W sprawach dotyczących masy upadłości syndyk działa w imieniu własnym, lecz na rachunek upadłego (art. 160 ust. 1 p.u.), występuje on zatem jako zastępca pośredni²⁶ (czy też jako „nietypowy zastępca pośredni”²⁷). W myśl art. 160 ust. 2 p.u., działając na rachunek upadłego, syndyk nie ponosi osobistej odpowiedzialności za wykonanie zobowiązań zaciągniętych w sprawach dotyczących masy upadłości²⁸. W przypadku niezasadnego zaciągania przez syndyka zobowiązań, narażających masę upadłości na niepotrzebne uszczuplenie, może to jednak zostać uznane za niewłaściwe wykonywanie przez niego obowiązków, a tym samym spowodować powstanie, w oparciu o art. 160 ust. 3 p.u., odpowiedzialności cywilnej za szkodę wyrządzoną w ten sposób upadłemu i jego wierzycielom²⁹.

W kontekście odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka warto także zauważyć, że może on, w myśl art. 161 ust. 1 p.u., udzielać pełnomocnictw do dokonywania czynności prawnych, a także pełnomocnictw procesowych w postępowaniach sądowych, administracyjnych, sądownoadministracyjnych i przed sądami polubownymi. Za szkodę wyrządzoną przez pełnomocników odpowiada on jak za działanie własne (art. 161 ust. 2 p.u.).

Syndyk obowiązany jest także do szeregu czynności o charakterze sprawozdawczym i informacyjnym. Zgodnie z art. 169 ust. 1 p.u. wykonuje on ciężące na upadłym obowiązki sprawozdawcze, nie odpowiada jednak za opóźnienia w ich realizacji spowodowane nieprzekazaniem mu dokumentacji lub przekazaniem dokumentacji nierzetelnej lub niekompletnej. Syndyk podejmuje także niezbędne czynności celem ujawnienia postanowienia o ogłoszeniu upadłości w księdze wieczystej oraz w innych księgach i rejestrach, do których wpisany jest majątek upadłego. W myśl art. 176 ust. 1 p.u. niezwłocznie zawiadamia o upadłości tych wierzycieli, których adresy są znane na podstawie ksiąg upadłego, a także komorników prowadzących postępowania egzekucyjne przeciwko upadłemu oraz małżonka upadłego. Zawiadamia o upadłości również banki i instytucje, z którymi upadły zawarł umowę o udostępnienie skrytki sejfowej albo w których złożył pieniądze lub inne przedmioty, oraz wzywa przedsiębiorstwa przewozowe, przedsiębiorstwa spedycyjne i domy składowe, w których znajdują się lub mogą znajdować się towary należące do upadłego lub przesyłki do niego adresowane, do przekazania syndykowi tych przesyłek lub towarów oraz niewykonywania poleceń kierowanych do nich przez upadłego. Syndyk wykonuje także obowiązki przewidziane przepisami o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.

24. B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 200.

25. R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 538.

26. R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 486; P. Gil, *Związki postępowania*..., s. 66; P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, CH Beck, Warszawa 2025, s. 316. Tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 lutego 2022 r., sygn. III CZ 82/22.

27. Tak B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 122.

28. Zob. także P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 316; B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 405; R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 488.

29. Por. także B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 401 i 405.

Wyrządzenie komukolwiek szkody wskutek niedopełnienia powyższych obowiązków również skutkować może odpowiedzialnością syndyka w oparciu o art. 160 ust. 3 p.u.

Podstawowy instrument kontroli prawidłowości pełnienia przez syndyka jego funkcji stanowi, nałożony na niego na mocy art. 168 ust. 1 p.u., obowiązek składania sędziemu-komisarzowi w terminach przez niego wyznaczonych, przynajmniej co trzy miesiące, sprawozdań, obejmujących informacje wskazane w ustawie. Po zakończeniu pełnienia funkcji syndyk składa sędziemu-komisarzowi sprawozdanie ostateczne, przy czym w terminie 30 dni zarówno upadły, jak i jego wierzyciele mogą wnosić zarzuty dotyczące wskazanych w sprawozdaniach wydatków poniesionych przez syndyka lub zastępcę syndyka. Po rozpoznaniu zarzutów sędzia-komisarz zatwierdza sprawozdanie ostateczne albo odmawia jego zatwierdzenia w całości lub części, jeżeli syndyk dokonał czynności niezgodnych z prawem lub skutkujących pokrzywdzeniem wierzycieli lub upadłego albo, mimo wezwania, nie wykonał w zakreślonym terminie wszystkich obowiązków.

2. Odpowiedzialność odszkodowawcza syndyka

W przypadku nienależytego wykonywania swoich obowiązków określonych przez przepisy prawa upadłościowego, w szczególności przez wyżej przywołany art. 179 p.u., syndyk, odpowiada za wyrządzoną tym szkodę. Gdy syndyk udzieli pełnomocnictw do dokonywania czynności prawnych, a także pełnomocnictw procesowych, wówczas, jak zaznaczono, za szkodę wyrządzoną przez pełnomocników odpowiada jak za działania własne, co powinno zostać uwzględnione w treści zawartej przez syndyka umowy ubezpieczenia OC.

Podstawę prawną odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka stanowi przywołany we wprowadzeniu art. 160 ust. 3 p.u. Wskazując, że syndyk odpowiada za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków, przepis ten wyznacza także ogólny zakres jego odpowiedzialności, poprzez powiązanie jej z zakresem zadań związanych z pełnieniem tej funkcji w postępowaniu upadłościowym. Odpowiedzialność ponoszona przez syndyka, w oparciu o art. 160 ust. 3 p.u. jest, co wynika jednoznacznie z jego treści, odpowiedzialnością cywilnoprawną o charakterze odszkodowawczym, niezależną od ponoszonej ewentualnie w oparciu o odrębne przepisy odpowiedzialności porządkowej, administracyjnej bądź karnej (w tym karnoskarbowej)³⁰. Jak wskazuje w swoim wyroku SA w Warszawie³¹, „Syndyk podlega reżimowi odpowiedzialności, w którym wyrządzenie szkody stanowi samoistną podstawę do jej naprawienia”, które to stanowisko uznać należy za w pełni uzasadnione. Odpowiedzialność syndyka z art. 160 ust. 3 p.u. powstaje zatem tylko wówczas, gdy wskutek nienależytego wykonywania przez syndyka jego obowiązków wyrządzona została szkoda³². W sytuacji, gdy syndyk nienależycie wykonuje swoje obowiązki, ale nie pociąga to za sobą powstania szkody, nie ponosi on odpowiedzialności cywilnoprawnej, choć może ponosić odpowiedzialność porządkową z art. 169a i art. 170 p.u.³³

30. Odnosnie różnicowania odpowiedzialności syndyka zob. bliżej I. Gil, *Status syndyka...*, s. 188 i nast.

31. Wyrok Sadu Apelacyjnego w Warszawie V Wydział Cywilny z dnia 16 maja 2017 r., sygn. VI ACa 32/16, Legalis.

32. Zob. także J. Kita, *Czynności syndyka wymagające zgody rady wierzycieli w Prawie upadłościowym po 1.1.2016 r.*, „Monitor Prawniczy” 2016, nr 18, s. 988.

33. Przewidujących możliwość upomnienia syndyka bądź nałożenia na niego grzywny przez sędziego-komisarza, a także jego odwołania przez sąd upadłościowy.

W opinii autora nie ulega wątpliwości, że skoro obowiązki syndyka są wyraźnie określone w przepisach ustawy, odpowiedzialność za ich nienależyte wykonywanie jest w istocie odpowiedzialnością za czyn niedozwolony – czyli odpowiedzialnością deliktową. Jego pogląd jest zatem zbieżny z poglądami przeważającej części doktryny³⁴ oraz utrwalonym stanowiskiem judykatury, w którym wskazuje się m.in., że „Odpowiedzialność syndyka masy upadłości [...] ma charakter deliktowy i osobisty”³⁵, oraz że „Odpowiedzialność syndyka masy upadłości oparta na przepisie art. 160 ust. 3 [...] jest odpowiedzialnością za czyn niedozwolony”³⁶. W literaturze przedmiotu pojawiły się wprawdzie odosobnione głosy postulujące opieranie odpowiedzialności syndyka także na przepisach o niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu obowiązków o charakterze umownym³⁷, nie zyskały one jednak szerszej aprobaty – również ze strony autora niniejszego opracowania. Syndyk, pełniąc swoją funkcję w postępowaniu upadłościowym, nie pozostaje wszak ani z uczestnikami postępowania, ani też z osobami trzecimi w jakiegokolwiek relacji kontraktowej, lecz wyłącznie w stosunkach o charakterze procesowym³⁸. Nie pozostaje on również w stosunku prawnym typu kontraktowego (np. o charakterze zlecenia) z sądem upadłościowym – jak trafnie wskazuje SA w Warszawie w wyroku z dnia 6 stycznia 2006 roku: „Między sądem a syndykiem nie powstaje stosunek prawny jak między zlecającym a zleceniobiorcą w zakresie wynagrodzenia, warunków pracy i odpowiedzialności zleceniodawcy. Sąd jedynie powołuje syndyka i określa jego wynagrodzenie”³⁹. Powołanie syndyka następuje wyłącznie na podstawie postanowienia sądu upadłościowego, przy czym nie jest z nim zawierana jakakolwiek umowa, uprawniająca go do objęcia w zarząd majątku upadłego, tworzącego masę upadłości, lecz następuje to z mocy samego prawa⁴⁰. Zdaniem autora nie jest zatem możliwe uznanie odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka, ponoszonej w oparciu o art. 160 ust. 3 p.u., za odpowiedzialność kontraktową z art. 471 i nast. Kodeksu cywilnego⁴¹, a nawet za odpowiedzialność o charakterze mieszanym, lecz stanowi ona odpowiedzialność wyłącznie deliktową.

Przepis art. 160 ust. 3 p.u. wyraża wprawdzie ogólną zasadę odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka, otwarta pozostaje jednak kwestia jego relacji ze stanowiącymi podstawę odpowiedzialności cywilnoprawnej przepisami Kodeksu cywilnego, w szczególności przepisami art. 415 i nast. regulującymi kwestię odpowiedzialności deliktowej. Rozważyć należy mianowicie, czy art. 160 ust. 3 p.u. stanowi samoistną podstawę odpowiedzialności syndyka za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków w postępowaniu upadłościowym, czy

34. Tak zgodnie m.in. R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 488; B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 405. Por. także I. Gil, *Status syndyka*..., s. 190; P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 316.

35. Tak Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 6 kwietnia 2017 r., sygn. IV CSK 379/16, Legalis.

36. Tak Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 12 maja 2011 r., sygn. III CSK 222/10, Legalis.

37. Tak Z. Świeboda, *Odpowiedzialność porządkowa i odszkodowawcza syndyka masy upadłości*, „Przegląd Sądowy” 1997, nr 3, s. 60.

38. Tak trafnie B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 405–406. Por. także P. Janda, [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 160. <https://sip-1lex-1pl-1ym3yi9ym0084.hanbg.uek.krakow.pl/#/commentary/587739359/736225/janda-pawel-prawo-upadlosciowe-komentarz-wyd-iii> [dostęp: 27.02.2026].

39. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 stycznia 2006 r. sygn. VI ACa 700/05, Legalis.

40. I. Gil, *Status syndyka*..., s. 190–191.

41. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. 2025, poz. 1071) – dalej: k.c. Zob. także P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 317. Por. także R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 489.

też podstawę taką stanowi bezpośrednio art. 415 k.c.⁴², a art. 160 ust. 3 p.u. pełni jedynie funkcję pomocniczą przy wyznaczeniu zakresu tej odpowiedzialności, poprzez wskazanie, że dotyczy ona jedynie nienależytego wykonywania przez syndyka jego obowiązków.

W opinii autora, ze względu na specyfikę prawa upadłościowego oraz szczególną pozycję syndyka, podstawy jego odpowiedzialności cywilnoprawnej upatrywać należy w statuującym ją w sposób jednoznaczny art. 160 ust. 3 p.u., bez potrzeby odwoływania się do art. 415 k.c. W tym zatem zakresie art. 160 ust. 3 p.u. miałby w stosunku do art. 415 k.c. charakter *lex specialis*. Biorąc pod uwagę szczupłość poświęconych odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka regulacji zawartych w p.u. – ograniczonych w zasadzie do jednego zdania z art. 160 ust. 3, należy przepis ten jednak rozpatrywać łącznie z regulującymi odpowiedzialność deliktową przepisami k.c., stosując zwłaszcza wypracowane na ich gruncie rozwiązania w odniesieniu do oceny winy i związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy nienależytym wykonywaniem obowiązków przez syndyka, a szkodą poniesioną przez pociągający podnoszący roszczenie odszkodowawcze.

Odpowiedzialność za szkodę powstałą wskutek nienależytego wykonywania obowiązków przez syndyka ponoszona jest przez niego na zasadzie winy⁴³. Uznać należy, że syndyk ponosi odpowiedzialność niezależnie od stopnia i postaci winy⁴⁴, a zatem zarówno w przypadkach, gdy szkoda powstała w wyniku jego winy umyślnej, jak i w wyniku winy nieumyślnej, tak wskutek lekkomyślności, jak i niedbalstwa⁴⁵. Przy czym przy ocenie stopnia winy należy brać pod uwagę wymóg należytej staranności nałożony na syndyka mocą art. 179 p.u. Jak słusznie wskazuje SN w wyroku z dnia 6 kwietnia 2017 roku, odpowiedzialność syndyka „Jest oparta na zasadzie winy, którą uzasadnia nawet najmniejszy jej stopień.” Ponadto, oprócz zaistnienia szkody oraz winy syndyka dla powstania jego odpowiedzialności konieczne jest wystąpienie związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy nienależytym wykonywaniem obowiązków a powstałą szkodą⁴⁶. Autor w pełni podziela poglądy orzecznictwa, którym dał wyraz m.in. SN w przywołanym już wyżej wyroku z dnia 6 kwietnia 2017 r., wskazując, że „Przesłankami tej odpowiedzialności są więc: szkoda, zawinione nienależyte wykonanie przez syndyka masy upadłości obowiązków wynikających z przepisów prawa upadłościowego lub wymaganych celem tego postępowania oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą a nienależytym wykonaniem obowiązków.” Zgodnie z ogólnymi regułami odpowiedzialności deliktowej przyjąć przy tym należy, że ciężar wykazania zarówno wysokości szkody, jak i istnienia winy syndyka oraz związku przyczynowo-skutkowego spoczywa na osobie dochodzącej odszkodowania⁴⁷. Za słuszne należy uznać stanowisko judykatury, wyrażone także w wyżej przywołanym wyroku SN z 6 kwietnia 2017 roku, w myśl którego ponieważ to właśnie nienależyte wykonanie obowiązków przez syndyka należy do sfery faktów i stanowi zdarzenie

42. Tak przykładowo, w ślad za Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., I. Gil, *Status syndyka*..., s. 190–191. Podobnie J. Kita, *Czynności syndyka*..., s. 988.

43. I. Gil, *Status syndyka*..., s. 190; P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 317. Tak też SN w wyroku z dnia 12 maja 2011 r., sygn. III CSK 222/10.

44. Zob. także R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 489.

45. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 317. Tak też judykatura – zob. przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach – I Wydział Cywilny z dnia 23 listopada 2012 r. sygn. I ACa 737/12, Legalis.

46. I. Gil, *Status syndyka*..., s. 191; B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 406. Zob. także P. Janda, [w:] *Prawo upadłościowe*...

47. Zob. także bliżej wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie – V Wydział Cywilny z dnia 16 maja 2017 r., sygn. VI ACa 32/16, Legalis.

wyrządzające szkodę, jego ocena musi być dokonywana *in casu* i w odniesieniu do skonkretyzowanych obowiązków ustawowych syndyka.

Zakres odpowiedzialności cywilnoprawnej ponoszonej przez syndyka w oparciu o art. 160 ust. 3 p.u. obejmuje wszelkie przypadki, gdy skutek nienależytego wykonywania przez niego obowiązków wyrządzona została komukolwiek szkoda, zarówno wtedy gdy owo nienależyte wykonywanie polegało na działaniu, jak i wówczas gdy miało charakter zaniechania. Podkreślić należy, że zakres odpowiedzialności syndyka nie jest ograniczony co do wysokości – nie jest on zatem limitowany ani wartością masy upadłości ani też sumą wierzytelności względem upadłego, ani też wysokością wynagrodzenia syndyka, otrzymywanego w danym postępowaniu⁴⁸. W praktyce wysokość odszkodowania dochodzonego od syndyków w postępowaniach sądowych jest mocno zróżnicowana – w sprawach, których dotyczą przywołane w niniejszym artykule, przeanalizowane przez autora orzeczenia, kształtowała się ona na poziomie od kilkudziesięciu tysięcy do 1 miliarda złotych [sic!].

Poszkodowanymi w wyniku nienależytego wykonywania obowiązków przez syndyka – a zatem podmiotami uprawnionymi do dochodzenia ewentualnie wyrządzonej przez niego szkody – mogą być zarówno uczestnicy danego postępowania upadłościowego, jak i osoby trzecie⁴⁹. Uczestnikami postępowania upadłościowego są zarówno upadły – czyli podmiot, wobec którego wydano postanowienie o ogłoszeniu upadłości [art. 185 ust. 1 p.u.] – jak i wszyscy jego wierzyciele. Zgodnie z art. 189 p.u. wierzycielem, w rozumieniu ustawy, jest każdy uprawniony do zaspokojenia z masy upadłości, choćby wierzytelność nie wymagała zgłoszenia. Pojęcie to obejmuje zatem zarówno wierzycieli osobistych upadłego, jak i jego wierzycieli wyłącznie rzeczowych⁵⁰, posiadających wierzytelność względem osoby trzeciej, zabezpieczoną jednak rzeczowo [m.in. w drodze hipoteki bądź zastawu] na mieniu upadłego. Niewłaściwe wykonywanie obowiązków przez syndyka może jednak także skutkować poniesieniem szkody przez osoby niebędące uczestnikami postępowania upadłościowego – np. pracowników upadłego (nawet gdy nie są równocześnie jego wierzycielami), członków upadłej spółdzielni mieszkaniowej, nabywców składników masy upadłości w toku jej likwidacji itp. Poszkodowanym w wyniku niewłaściwego wykonywania obowiązków przez syndyka może być również Skarb Państwa.

W oparciu o istniejące orzecznictwo wskazać można przykładowo sprawy, w których orzekana była odpowiedzialność odszkodowawcza syndyka wobec leasingodawcy, w przypadku zaniechania wypowiedzenia umów leasingu przez syndyka i wydania leasingodawcy przedmiotów leasingu, gdy syndyk przedmiotów tych nie używał do prowadzenia bieżącej działalności przedsiębiorstwa upadłego, dla którego były one zbędne, a ich przechowywanie wymagało ponoszenia dodatkowych kosztów przez masę, która nie miała również środków na wykup tych urządzeń ani na pokrycie rat leasingowych⁵¹, a także odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wskutek zbycia przez syndyka mienia podlegającego wyłączeniu z masy upadłości⁵².

Zauważyć należy, że zakres odpowiedzialności cywilnoprawnej ponoszonej przez syndyka w oparciu o art. 160 ust. 3 p.u. obejmuje wyłącznie sytuację, gdy szkoda została wyrządzona przez

48. R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 489.

49. B. Sierakowski, *Zobowiązania masy*..., s. 406.

50. P. Horosz, *Prawo upadłościowe*..., s. 80.

51. Zob. wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 18 czerwca 2014 r., sygn. V CSK 414/13, Legalis.

52. Zob. wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 21 sierpnia 2013 r., sygn. II CSK 707/12, Legalis.

niego na skutek nienależytego wykonywania obowiązków⁵³. W praktyce obrotu nie można wykluczyć przypadków, gdy syndyk w toku postępowania upadłościowego wyrządzi szkodę wskutek zachowań wyczerpujących znamiona czynów niedozwolonych, które nie stanowią jednak nienależytego wykonywania przez niego obowiązków. Sytuacja taka nie jest objęta zakresem art. 160 ust. 3 p.u., lecz ewentualna odpowiedzialność cywilnoprawna będzie wówczas ponoszona przez syndyka na zasadach ogólnych, bezpośrednio w oparciu o art. 415 i nast. k.c.

3. Obowiązek zawarcia przez syndyka umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

W związku z szerokim zakresem odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka i znacznym rozmiarem możliwej do wyrządzenia przez niego szkody ustawodawca nakłada na niego obowiązek ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem funkcji – co, w opinii autora, uznać należy za w pełni uzasadnione. W przypadku gdy do pełnienia funkcji syndyka nie została powołana osoba fizyczna, lecz, w oparciu o przepis art. 157 ust. 2 p.u., spółka prawa handlowego, obowiązkowi ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej podlega bezpośrednio taka spółka, a nie jej wspólnicy bądź członkowie zarządu posiadający licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Podkreślić należy, że na mocy wyraźnego przepisu prawa (art. 156 ust. 4 p.u. *in fine*), koszty ubezpieczenia nie stanowią kosztów postępowania upadłościowego i nie podlegają zwrotowi z masy upadłości, co ma zapobiegać zmniejszeniu stopnia zaspokojenia wierzycieli upadłego⁵⁴. Koszty takie powinny być zatem pokrywane przez syndyka ze środków własnych i stanowić koszty wykonywania zawodu⁵⁵.

Zauważyć należy, że obowiązek zawarcia przez syndyka umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej nie został przez ustawodawcę w przepisach p.u. sformułowany wprost. Jego istnienie nie budzi wprawdzie wątpliwości⁵⁶, wynika on bowiem zarówno z treści przywołanego art. 156 ust. 4 p.u., jak i z niżej omówionych przepisów ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego, niemniej *de lege ferenda* celowe mogłoby być jego precyzyjne wyartykułowanie, poprzez odpowiednią modyfikację treści art. 156 p.u.

W swym obecnym brzmieniu art. 156 ust. 4 zd. 1 p.u. przewiduje jedynie, że syndyk niezwłocznie, nie później niż wraz z podjęciem pierwszej czynności przed sądem lub sędzią-komisarzem, składa do akt postępowania dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem funkcji⁵⁷. Wprawdzie skoro syndyk obowiązany jest złożyć taki dokument, oczywistym jest, że również samo zawarcie przez

53. Zob. P. Janda, [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*...

54. Zob. R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 481; J. Kita, *Czynności syndyka*..., s. 988.

55. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 308.

56. Jak słusznie stwierdza R. Adamus, *Prawo upadłościowe*..., s. 490: „Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej przez syndyka ma charakter obowiązkowy”.

57. Zwrócić należy uwagę, że z brzmienia przywołanego przepisu wynika, że nie jest konieczne złożenie do akt postępowania samej umowy ubezpieczenia, lecz wystarczy złożenie jakiegokolwiek dowodu potwierdzającego jej zawarcie – np. kopii polisy OC – zob. także P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 308.

niego umowy ubezpieczenia jest obowiązkowe, niemniej przepis ten można byłoby sformułować nieco inaczej, wskazując wprost na obligatoryjność posiadania przez syndyka ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem funkcji, przy zachowaniu wymogu złożenia do akt postępowania dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia, jako wymogu o charakterze kontrolnym, potwierdzającym realizację owego obowiązku.

Zwrócić należy przy tym uwagę, że z treści art. 156 ust. 4 zd. 1 p.u. wynika, że osoba powołana postanowieniem sądu upadłościowego do pełnienia funkcji syndyka może zawrzeć umowę ubezpieczenia już po wydaniu takiego postanowienia – byleby nastąpiło to przed podjęciem pierwszej czynności przed sądem lub sędzią-komisarzem, jako że do tego czasu musi ona złożyć do akt postępowania dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia. Kwestia ta została doprecyzowana w §3 wyżej przywołanego Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2019 roku, zgodnie z którym obowiązek ubezpieczenia OC powstaje nie później niż w dniu poprzedzającym dzień podjęcia pierwszej czynności przed sądem lub sędzią-komisarzem, w pierwszym postępowaniu.

Brak umowy ubezpieczenia OC nie stanowi zatem przeszkody w powołaniu danej osoby do pełnienia funkcji syndyka. Co więcej, redakcja art. 156 ust. 4 p.u. wskazuje, że właśnie sytuacja, w której dopiero po powołaniu danej osoby na stanowisko syndyka zawiera ona umowę ubezpieczenia OC, jest dla ustawodawcy sytuacją typową. W doktrynie wskazuje się słusznie, że obowiązek syndyka w przedmiocie zawarcia obowiązkowej umowy ubezpieczeniowej powstaje dopiero wraz z wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości⁵⁸. Założenie takie uznać należy zresztą za ze wszelkich miar uzasadnione. Każde postępowanie upadłościowe cechuje się swoją specyfiką, spowodowaną choćby różnicami w wartości masy upadłości i wysokości sumy wierzytelności, w każdym z nich syndyk podejmuje w praktyce inne czynności, zmierzające do likwidacji masy i uzyskania funduszy masy upadłości. Przekłada się to w oczywisty sposób na zakres potencjalnej odpowiedzialności odszkodowawczej, a zatem zawarcie umowy ubezpieczenia OC dopiero po powołaniu danej osoby na stanowisko syndyka pozwala najlepiej określić jej ramy.

Nie wyklucza to sytuacji, w której doradca restrukturyzacyjny, zwłaszcza jeżeli jest wielokrotnie powoływany do pełnienia funkcji syndyka, ewentualnie jest specjalizującą się w pełnieniu takiej funkcji spółką handlową, będzie posiadał stałą umowę ubezpieczenia OC. Jednak, ze względu na specyfikę poszczególnych postępowań upadłościowych, pociągającą za sobą zróżnicowanie zakresu ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej, rozwiązanie, w którym umowa ubezpieczenia jest co do zasady zawierana dopiero po powołaniu danego podmiotu do pełnienia funkcji syndyka w konkretnym postępowaniu upadłościowym, uznać należy, zdaniem autora, za optymalne.

Niewykonanie obowiązku złożenia dokumentu potwierdzającego zawarcie przez syndyka umowy OC, stanowi jedną ze wskazanych w art. 170 ust. 1 p.u. podstaw do odwołania go przez sąd upadłościowy⁵⁹. Sąd odwołuje syndyka, jeżeli nie wykonał on tego obowiązku mimo wezwania do jego spełnienia w terminie tygodnia. Przed odwołaniem syndyka sąd jest jednak, zgodnie z art. 170 ust. 2 zd. 1 p.u., obowiązany do jego wysłuchania.

Obowiązek zawarcia przez syndyka umowy ubezpieczenia OC za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem przez niego tej funkcji wynika nie tylko z wyrażonego w art. 156 ust. 4 p.u. wymogu

58. P. Janda, [w:] *Prawo upadłościowe*..., art. 156.

59. Zob. także P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe*..., s. 343.

złożenia do akt postępowania upadłościowego dokumentu potwierdzającego zawarcie takiej umowy, lecz również z przepisów u.d.l.⁶⁰, skorelowanych pod tym względem z regulacjami p.u.

Zgodnie z przepisem art. 17a ust. 1 u.d.l., osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego oraz spółka handlowa, o której mowa w art. 157 ust. 2 p.u. lub w art. 24 ust. 1 ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, pełniąc funkcję w postępowaniu restrukturyzacyjnym, upadłościowym lub egzekucyjnym, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem funkcji. Kwestie zakresu takiego ubezpieczenia, terminu powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalnej sumy gwarancyjnej uregulowane zostały w wyżej przywołanym rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2019 roku wydanym w oparciu o delegację ustawową, zawartą w art. 17a ust. 2 u.d.l. Z art. 17a ust. 1 u.d.l. wynika przy tym jasno, że obowiązek ubezpieczenia OC nie jest związany z samym faktem posiadania przez daną osobę licencji doradcy restrukturyzacyjnego, lecz dopiero z pełnieniem funkcji w jednym z wymienionych w nim postępowań, czyli funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym, a w postępowaniach restrukturyzacyjnych – nadzorcy bądź zarządcy. Obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia nie obciąża zatem osób, które posiadając licencję doradcy restrukturyzacyjnego, nie pełnią w danym momencie funkcji syndyka (ewentualnie nadzorcy bądź zarządcy)⁶¹.

Podsumowanie

Podsumowując zawarte w niniejszym artykule rozważania, kierunek rozwiązań przyjętych przez ustawodawcę przy regulowaniu kwestii odpowiedzialności cywilnoprawnej syndyka za szkody wyrządzone w związku z nienależytym wykonywaniem przez niego obowiązków w postępowaniu upadłościowym uznać należy, w opinii autora, za uzasadniony. Szeroki zakres potencjalnej odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka, związany z szerokim zakresem jego obowiązków w postępowaniu upadłościowym, potencjalnie znaczny rozmiar takiej odpowiedzialności, jak również wielość podmiotów, którym syndyk może przy pełnieniu swej funkcji wyrządzić szkodę, w pełni uzasadniają nałożenie na niego ustawowego obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC. Preferowane przez ustawodawcę rozwiązanie, w którym umowa taka jest zawierana dopiero po powołaniu danej osoby do pełnienia funkcji syndyka w konkretnym postępowaniu upadłościowym, również w opinii autora jest optymalne, albowiem pozwala dostosować zakres i warunki ubezpieczenia do zakresu potencjalnej odpowiedzialności syndyka w danym postępowaniu, na którą istotny wpływ ma wielkość majątku upadłego, tworzącego masę upadłości, oraz suma wierzycelności. Równocześnie obowiązujące regulacje wykazują się pożądaną w obrocie gospodarczym elastycznością, nie wyłączając dopuszczalności zawarcia przez podmiot mogący pełnić funkcję syndyka stałej umowy ubezpieczenia OC, wykorzystywanej następnie w kolejnych postępowaniach upadłościowych, gdy podmiot taki faktycznie zostanie do pełnienia tej funkcji powołany.

Pozytywnie odnosząc się do istoty omawianej regulacji, nie sposób jednak nie przedstawić pewnych postulatów *de lege ferenda*, zmierzających do jej doprecyzowania i rozwiania niejasności

60. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe* ..., s. 308.

61. P. Horosz, *Obowiązkowe ubezpieczenie OC nadzorcy i zarządcy w postępowaniach restrukturyzacyjnych – zagadnienia wybrane*, [w:] *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej przedstawicieli wolnych zawodów*, [red.] P. Horosz, TNOiK, Toruń 2022, s. 95.

mogących powstać na jej tle. Zdaniem autora celowe byłoby rozważenie wprowadzenia do p.u. przepisu wprost nakładającego na osobę powołaną do pełnienia funkcji syndyka obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem tej funkcji oraz precyzyjnie określającego jej zakres. Obecnie obowiązek ten wynika jedynie pośrednio z treści art. 156 ust. 4 p.u., wymagającego złożenia do akt sprawy dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia OC, a także z przepisów u.d.l., zdaniem autora jednak, ze względów systemowych, celowe byłoby wyartykułowanie go wprost w przepisach p.u.

Wskazane byłoby także ujednolicenie stosowanej przez ustawodawcę terminologii, wyznaczającej zakres takiego ubezpieczenia. Obecnie art. 160 ust. 3 p.u., stanowiący prawną podstawę odpowiedzialności syndyka, wskazuje na wyrządzające szkodę niewłaściwe wykonywanie przez niego obowiązków, natomiast przepis art. 156 ust. 4 p.u., dotyczący umowy ubezpieczenia OC mówi o szkodach wyrządzonych w związku z pełnieniem funkcji syndyka. Wprowadzie zwroty te obejmują podobny zakres, to jednak w praktyce obrotu niekoniecznie musi się on pokrywać, stąd też celowe byłoby doprecyzowanie, że obowiązkowa umowa ubezpieczenia OC syndyka obejmuje jedynie szkody wyrządzone przez niego wskutek niewłaściwego wykonywania obowiązków w postępowaniu upadłościowym.

Wykaz źródeł

- Adamus R., *Upadłość a hipoteka na mieniu upadłego*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Adamus R., *Prawo upadłościowe. Komentarz*, CH Beck, Warszawa 2016.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Prawo upadłościowe i naprawcze*, CH Beck, Warszawa 2005.
- Gil I., *Status syndyka w postępowaniu cywilnym i realizacja przez syndyka uprawnień prawnoprocesowych w sprawach dotyczących masy upadłości*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2023, nr 1 (58).
- Gil P., *Związki postępowania cywilnego i upadłościowego*, Currenda, Sopot 2025.
- Gurgul S., *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, CH Beck, Warszawa 2010.
- Horosz P., *Obowiązkowe ubezpieczenie OC nadzorcy i zarządcy w postępowaniach restrukturyzacyjnych – zagadnienia wybrane*, [w:] *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej przedstawicieli wolnych zawodów*, Horosz P. [red.], TNOiK, Toruń 2022.
- Horosz P., *Prawo upadłościowe i prawo restrukturyzacyjne – zarys wykładu*, CH Beck, Warszawa 2023.
- Hrycaj A., Filipiak P., Sierakowski B., Rak J., *Postępowanie upadłościowe w praktyce sądów powszechnych*, Wydawnictwo Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2023.
- Hrycaj A., *Syndyk masy upadłości*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Komunikacji i Zarządzania, Poznań 2006.
- Janda P., [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*, Warszawa 2023, LEX.
- Janda P., *Sposoby zaspokajania roszczeń w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
- Janda P., *Zasady procesowe w postępowaniu upadłościowym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2026.
- Janda P., *Zaspokojenie roszczeń wierzycieli jako cel postępowania upadłościowego*, „Państwo i Prawo” 2005, nr 10.
- Marszałkowska-Knieć E., Gil I., *Postępowanie w sprawach upadłościowych i rejestrowych*, Warszawa 2011, Wolters Kluwer.

Kita J., *Czynności syndyka wymagające zgody rady wierzycieli w Prawie upadłościowym po 1.1.2016 r.*, „Monitor Prawniczy” 2016, nr 18.

Sierakowski B., *Zobowiązania masy upadłości*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.

Świeboda Z., *Odpowiedzialność porządkowa i odszkodowawcza syndyka masy upadłości*, „Przegląd Sądowy” 1997, nr 3.

Zimmerman P., *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, CH Beck, Warszawa 2025.

Scope of the civil liability of the bankruptcy receiver and the insurance obligation

This article discusses selected issues concerning the civil liability of the bankruptcy receiver for damages incurred while performing this function in bankruptcy proceedings. This is why the legislature has imposed on the trustee the obligation to obtain insurance against this liability. The author begins by outlining the purpose of bankruptcy proceedings, the role of the bankruptcy receiver, the rationale for performing this function, and the procedure for its appointment. The author then focuses on identifying and analyzing the very broad scope of the bankruptcy receiver's liability, which may include not only damage caused to the bankrupt or their creditors but also to third parties, which should be reflected in the scope of insurance. Summarizing the discussion, the author indicates that the scope of the duties and potential civil liability of the bankruptcy receiver fully justifies the mandatory insurance coverage.

Keywords: bankruptcy receiver, liability insurance, bankruptcy proceedings

DR HAB. PIOTR HOROSZ, PROF. UEK – Katedra Prawa Cywilnego, Gospodarczego i Prywatnego Międzynarodowego Instytutu Prawa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

e-mail: horoszp@uek.krakow.pl

ORCID: 0000-0001-6547-5072